

Müzik Aracılığı ile Türk Kültüründe Doktor Algısı*

Perception About Doctors in Turkish Culture Through Music

Zehra Topalⁱ, Ayşe Bahşiⁱⁱ, İlhan Bahşiⁱⁱⁱ, Şeyma Karatepe^{iv}

ⁱDr. Öğr. Üyesi, Gaziantep Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları AD
https://orcid.org/0000-0001-8397-5636

ⁱⁱUzm.Dr., Dr. Ersin Arslan Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Fiziksel Tıp ve Rehabilitasyon Kliniği
https://orcid.org/0000-0002-2852-9788

ⁱⁱⁱDr. Öğr. Üyesi, Gaziantep Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Anatomi AD
https://orcid.org/0000-0001-8078-7074

^{iv}Öğrenci, Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi
https://orcid.org/0000-0002-1808-5853

ÖZ

Giriş: Sözlü müzik, insanların duygularını ve düşüncelerini yansıtan önemli araçlardan biridir. Müzik, ayrıca duyguları harekete geçirerek insanı ve toplumu etkileme gücüne de sahiptir. Bireylerin, doktora bakışı ve doktordan beklentileri de o kültüre ait olan müzik içerisinde kendini gösterir. Öte yandan, topluma veya halk kültürüne mal olmuş bir müzik eseri içerisinde yer alan ifadeler ise toplumun doktora bakışını etkileyebilir.

Amaç: Bu çalışmada Türkiye’de toplumsal kültürün önemli bir parçası olan şarkı ve türküler içerisinde Doktor, Hekim ve Tabip sözcükleri bulunan müzik eserleri incelenerek, bu eserlere doğrudan veya dolaylı olarak yansıtılmış olan hasta-hekim ilişkisinin niteliğinin araştırılması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem: Bu çalışma tanımlayıcı tipte bir araştırmadır. Doktor, Hekim ve Tabip kelimelerinin yer aldığı şarkı/türküler belirlenmiş ve kategorize edilmiştir.

Bulgular: İncelenen 190 eserde Doktor, Hekim ve Tabip kelimelerinin yer aldığı ifadeler çare bulamayan/tedavi edemeyen ve çare bulması/tedavi etmesi beklenen şeklinde ana iki kategoriye ayrılmıştır. Bu iki grup dışında kalan yirmi iki eser ise diğer grup olarak değerlendirilmiştir.

Sonuç: Müzik eserlerinin ve içerisinde yer alan sözlerin, zamanın süzgecinden damıtılarak yıllar içerisinde oluşan bir birikimle meydana gelen toplumsal kolektif bilinci yansıttığı dikkate alınacak olursa, türkülerde yer alan hekim algısının, sağlık politikaları ve sosyal medyanın saman alevi gibi hareketlilik gösteren gündeminden etkilenen anlık bir bakıştan ziyade, o halkın kültüründeki uzun süreli ve kalıcı hekim algısını daha gerçekçi bir şekilde yansıttığı düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Hekim, Doktor, Tabip, Türkü, Şarkı, Müzik

ABSTRACT

Introduction: Oral music is one of the important tools that reflects people’s feelings and thoughts. In addition to reflecting the feelings and thoughts of the individuals who make up the society, music has the power to influence people and society by activating the emotions. Individuals’ views of the doctor and their expectations from the doctor may manifest themselves in the music of that culture. On the other hand, expressions in a socially and culturally prominent musical pieces can affect the way doctor sense of the society.

Aim: In this study, we aimed to investigate the sense of doctor and doctor-patient relationship characteristics that has been reflected directly or indirectly in musical works by examining the words “doctor, physician (in Turkish: doktor/hekim)” and healer (in Turkish: Tabip)” in the songs or folk musics which is an important piece of Turkish culture.

Materials and Methods: This study is a descriptive research. The song and folk music works that include the words “doctor, physician and healer” are determined and categorized.

Results: In the 190 examined works, the expressions include the words Doctor and Healer were divided into two main categories: “unable to cure” and “expected to find a cure” Twenty-two works except these two groups were evaluated in the “other” group.

Conclusion: If it is to be taken into consideration that the musical works and the lyrics in it reflect the collective consciousness that has been formed over the years by distilling from the filter of time, it can be thought that the doctor perception in folk musics reflects the long-term and permanent doctor perception in the culture of that people rather than a momentary view that is influenced by the instability of temporary health policies and social media agenda such as a flash in the pan.

Keywords: Doctor, Healer, Folk music, Song, Music

*Lokman Hekim Dergisi, 2020; 10 (2): 179-189

DOI: 10.31020/mutfd.669101

e-ISSN: 1309-8004

Geliş Tarihi – Received: 02 Ocak 2020; Kabul Tarihi - Accepted: 27 Mart 2020

İletişim - Correspondence Author: İlhan Bahşi <dr.ilhanbahsi@gmail.com >

Giriş

Hasta-hekim ilişkisi tüm tıbbi uygulamaların temelinde yatan ve sıklıkla uygulamanın başarısını da etkileyen etmenlerden biridir. Hasta-hekim ilişkisi pek çok faktörden etkilenen dinamik bir ilişkidir. Bu ilişkinin biçimini tarafların kişisel özelliklerinin yanı sıra içinde yaşanılan toplumun kültürel özellikleri de etkiler.¹ Bu ilişkinin şekillenmesinde, hekimin toplum içerisindeki rolü, insanların hekimden beklentileri ile toplumun, hekimin ve yaşanılan çağın hastalık kavramı gibi pek çok faktör rol almaktadır. Bu yönüyle hasta-hekim ilişkisi bir yandan tıp alanı içerisinde ele alınırken öte yandan toplumsal ve kültürel bir konu olarak da ele alınabilir.²

Bir toplumun kültürel özellikleri ve yaşam tarzını o topluma ait resim, müzik, edebiyat, güzel sanatlar ve mimari oluşumlar şekillendirir.³ Diğer sanat dallarına göre toplumla daha fazla iç içe olan müzik, o toplumdaki insanların duygularını ve düşüncelerini yansıtan önemli araçlardan biridir. Müzik insanların günlük yaşamında rastladığı, faydalandığı ve kimi zaman ise sorunlarına çözüm aradığı bir unsur olarak nitelendirilebilir.⁴ Toplumun oluşturan bireylerin duygu ve düşüncelerini yansıtanın yanı sıra, duyguları harekete geçirerek insanı ve toplumu etkileme gücüne de sahiptir.⁵ Öte yandan müzik, kültürel belleğin kaydedilmesi ve iletilmesini sağladığından toplumsal kimlik inşasında da önemli bir role sahiptir.⁶ Müziğin insanlar üzerindeki etkisiyle ilişkili olarak, pazarlama sektörü içerisinde yer alan reklamlarda müzik kullanımının pozitif etkisinin olduğu bildirilmiştir.⁷ Siyasal iletişimde müzik kullanımının incelendiği bir çalışmada ise, müziğin seçim sürecinde seçmeni harekete geçirici ve seçmenin siyasal katılımını artırıcı etkilerinin olduğu belirtilmiştir.⁸

Konuyu hasta-hekim ilişkisi çerçevesinde ele alacak olursak, hastanın doktora bakışı ve doktordan beklentileri o kültüre ait olan müzik içerisinde kendini gösterebilir. Öte yandan, popüler olan bir müzik eserinin içerisinde yer alan ifadeler ise toplumun doktora bakışını etkileyebilir.

Bu çalışmada Türkiye’de toplumsal kültürün önemli bir parçası olan şarkı ve türküler içerisinde *Doktor*, *Hekim* ve *Tabip* sözcükleri bulunan müzik eserleri incelenerek, bu eserlere dolaylı olarak yansıtılmış olan hasta-hekim ilişkisinin niteliğinin araştırılması amaçlanmıştır.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışma tanımlayıcı tipte bir araştırma olup veri toplamak amacıyla Google arama motoru (<https://www.google.com.tr>) kullanılmıştır. 2019 yılı ekim ayında “türkü sözleri”, “şarkı sözleri”, “türkü sözü” ve “şarkı sözü” anahtar kelimeleri kullanılarak arama yapılmış olup ilk etapta 500’ün üzerinde internet sitesi incelenmiştir. Forum, sohbet, blog vb. siteler kapsam dışında bırakılmıştır. Değerlendirilen web siteleri içerisinde *Doktor*, *Hekim* ve *Tabip* kelimeleri ayrı ayrı aratılarak ilgili eserler kaydedilmiştir. Ayrıca, Eğrilmez ve ark.⁹ tarafından literatüre kazandırılan *Türkülerdeki Hekimlik ve Sağlıkla İlgili Türküler* isimli kitap da incelenmiş olup, içerisinde *Doktor*, *Hekim* veya *Tabip* kelimelerinin geçtiği eserler kaydedilmiştir. Tüm eserler içerisinde *Doktor*, *Hekim* ve *Tabip* kelimelerinin yer aldığı ifadeler kategorize edilmiştir (**Tablo 1**).

Tablo 1. İncelenen Eserler

No	Eser Adı	Kategori
P1	Acı Doktor	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P2	Açılır Sünbüller Güle Karışır	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P3	Ah Çekip Aleme Eylerim Feryat	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P4	Ah Pınar Eşme Pınar	Diğer
P5	Al Almayı Daldan Al	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P6	Al Eline Galemi	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P7	Al Yeşil Dökün Anneler	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P8	Alim Deresinin Delik Daşları	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P9	Altın Yüzük Ulanmaz	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P10	Altının Ufağyam (Meryemmi)	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P11	Anam Ağlar Baş Ucumda Oturur	Çare bulamayan/tedavi edemeyen

No	Eser Adı	Kategori
P12	Ankara'da Yedik Taze Meyvayı	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P13	Aralıktan Candarmalar Bakıyor	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P14	Arzuhal için Sultana Geldim	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P15	Aşk Yolları Dikenlidir Düz Değil	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P16	Attım Tabancamı Ateş Almadı	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P17	Avcı Vurdum Sanma Onu	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P18	Avlunun Asmasıyım	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P19	Ayağına Giymiş Sedef Nalini	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P20	Bahçelerde Yeşil Yaprak	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P21	Bayram Arada Kaldı	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P22	Beline Bağlamış Hançeri Paslı	Diğer
P23	Ben Miyim Dünyada Bir Bahtı Kara	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P24	Beni Derde Salan Gelsin	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P25	Benim Gönül Yarama Dokunma Doktor	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P26	Benim Yaran İnan Yarın Yarası	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P27	Bilmem Ne Haldir	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P28	Bir Bağ Bir Canavar	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P29	Bir Derdim Vardı Bin Dahi Oldu	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P30	Bir Matara Bir Yandan	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P31	Bir Mektup Yazdırdım Urfalı Kızına	Diğer
P32	Bişeyler Yaz Be Doktor	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P33	Bodrumlular Erken Biçer Ekini (Bodrum Hakimi)	Diğer
P34	Boşver Be Doktor	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P35	Bugün Yasta Gördüm Zülfü Siyahı	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P36	Bul Getir	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P37	Buradan Bir Atlı Geçti	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P38	Bülbüller Düğün Eyler	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P39	Bülbülün Kanadı Sarı	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P40	Can Hekim	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P41	Cerrahpaşa	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P42	Çamlığın da Çeşmeleri Çağlıyor (Ömer'in Ağıdı)	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P43	Çay Gırında Harım Var	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P44	Çay İçinde Adalar	Diğer
P45	Çeke Çeke Bu Dert Beni Öldürür	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P46	Değme Doktor	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P47	Değme Felek (Bugün Benim Efkarım Var Zarım Var)	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P48	Değme Tabip Değme	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P49	Değme Tabip Sızılıyor	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P50	Deli Gönül Sana Nasihatim Var	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P51	Demedi Yar Demedi	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P52	Derd ü Gamin Erbabiyem	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P53	Derdim Çoktur Kime Yanam Derdimi	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P54	Derdimi Söyleme Doktor	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P55	Derdimi Söylesem Kara Taşa	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P56	Diktiğimiz Fidanların	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P57	Doktor (Asi Stayla)	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P58	Doktor (Erkan Meftuni)	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P59	Doktor (Erkin Koray)	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P60	Doktor (İskender Paydaş)	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P61	Doktor (Soner Arıca)	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P62	Doktor (Teoman)	Diğer
P63	Doktor Amca	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P64	Doktor Bana Bi Çare	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P65	Doktor Ben Garibim	Diğer
P66	Doktor Bey	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P67	Doktor Civanım (Ahmet Gazi Ayhan)	Diğer
P68	Doktor Erol Bey	Diğer
P69	Doktor İsmail	Diğer
P70	Doktor Mehmet Ali Altın	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P71	Doktor Ne İçin Nabzımı Aldın Ele Söyle	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P72	Doktor ve Gurbet Yolları	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P73	Doktora Git	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P74	Doktorun Seferi	Diğer
P75	Dom Dom Kurşunu	Diğer
P76	Dost Cemalin Benzer	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P77	Durnam Gelir Kona Kalka	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P78	Dünya Çok Geniştir Garibe Dardır	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P79	Dünya Dedikleri Bir Yeşil Ottur	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P80	El Çek Tabip Sinem Üstünden	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P81	El Vurma Doktor Yoruldum Ben	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P82	El vurup Yaremi İncitme Tabip	Çare bulamayan/tedavi edemeyen

No	Eser Adı	Kategori
P83	Ela Gözlü Nazlı Dilber	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P84	Elin Vurma Kalbimdeki Yarama	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P85	Elliyi Vermeden Ellemiyorlar	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P86	Emeğin Boş Yere Onarılmaz Bu Yara	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P87	Esme Seher Yeli Esme	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P88	Evleri Handereli	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P89	Ey Edecek Doktor mu var?	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P90	Ezim Ezim Eziliyor Yüreğim	Diğer
P91	Garip Başa Karlar Yağar	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P92	Geceler Yarım Oldu	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P93	Gel Gönül Gidelim Aşk Ellerine	Diğer
P94	Gel Güzelim Hallarımız Danışak	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P95	Gel Hünkârım Şahidim Ol	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P96	Gel Tabip Sar Bu Yarayı	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P97	Gel Tabip Sorma Derdimi	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P98	Geldin Şen Eyledin Gönüm Şehrini	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P99	Gelme Doktor Gelme	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P100	Germenciynen Balatçığin Arası	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P101	Giresun Üstünde Vapur Bağırıyor	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P102	Gitti Canımın Cananı	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P103	Gönül Gel Seninle	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P104	Güler Üzül Hekim Gız	Diğer
P105	Güvercinin Uçuşundan	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P106	Hafızların Avlusunda Davullar	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P107	Hangi Neşter ile Açtın Yaramı	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P108	Hasret Düştü Gönlüme	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P109	Hasret Kaldım Sılama	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P110	Hasta Düştüm Gurbet Elde	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P111	Hasta Ettin (Doktor Tavsiyesi)	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P112	Hasta Oldum Ciğerimde Yaram Var	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P113	Hasta yüreğime El Vurma Doktor	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P114	Hastam Çok	Diğer
P115	Hastane Önünde İncir Ağacı	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P116	Hastane Önünde Salkım Söğütler	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P117	Hastanenin Önüne Diktiler Çamı	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P118	Hastaniye Vardım Doktor Yanına	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P119	Hazan ile Geçti Şu Benim Ömrüm	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P120	Hekimbaşı	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P121	Hikâyem Bitmedi	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P122	İğiki'nin Dört Etrafı Bahçalar	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P123	İstanbul'a İsmarladım Fesimi	Diğer
P124	Kader Torbası	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P125	Kalbime Koy Başını Doktor	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P126	Kalksak Bu Yerden Hicret Eylesek	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P127	Kanadım Değdi Sevdaya	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P128	Kapuyu Çalan Kimdir?	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P129	Kara Yazım Ak Olur Mu?	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P130	Karadır Kaşların Ferman Yazdırır	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P131	Karlı Dağlar Kara Bulut İçinde	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P132	Karyolamın Demiri	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P133	Kaşların Karasına	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P134	Katipler Oturmuş Derdimi Yazar	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P135	Kayaser'dir Yolumuz	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P136	Kırmızı Gül Demet Demet	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P137	Kıyma Felek	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P138	Kiraz Aldım Dikmeden	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P139	Koca Kavak Yarıldı	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P140	Kurban Olam Ben Kaşı Karaya	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P141	Lokman Hekim Senden Destur Alırdı	Diğer
P142	Mamoş Türküsü	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P143	Maraş'tan Bir Haber Geldi	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P144	Mayın (Kilis'e Haber Saldım)	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P145	Meclisinde Mail Oldum	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P146	Mecnun İsen Ey Dil Sana Leyla Mı Bulunmaz	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P147	Mecnun Misaliyim Çöller Kralı	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P148	Mehriban Hekim	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P149	Mendilimin Yeşili (Aman Doktor)	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P150	Mevlam Birçok Dert Vermiş	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P151	Mezarımı Yapın Urfa Taşından	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P152	Ne Doktorlar Ne Mühendisler	Diğer
P153	Ne Feryad Edersin Divane Bülbül	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen

No	Eser Adı	Kategori
P154	Ne Uzaktır Şu Maraş'a	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P155	Nedir Bu Telaşın	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P156	Neredesin Sen	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P157	O Yana Dönder Beni (Çayır İnce Biçilmez)	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P158	Oy Benim Sevdiceğim	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P159	Oynatmaya Az Kaldı	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P160	Öp Dedi Doktor	Diğer
P161	Öyle Dedi Doktorlar	Diğer
P162	Peşkir Çektim Direkten	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P163	Ruhumda Sızı	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P164	Saat Üç Buçukta Pazarı Gezdim	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P165	Sabah Olsun Aman Efem	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P166	Sen Tabipsin Saramazsın Yaramı	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P167	Sinemi Zalime Açtım	Diğer
P168	Son Durağın Oldu Çapa	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P169	Söyle Bana Doktor	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P170	Söyle Doktor (Seyfi Yerlikaya)	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P171	Suda Balık Yan Gider	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P172	Şahin İdim Dağ Başında Oturdum	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P173	Ta Ezelden Yüzüm Gülmez Ağlarım	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P174	Tabaklı'nın Deresi	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P175	Tor Şahin Misali	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P176	Tozaktır Sılamın Yolları	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P177	Ünye'den Çıktım Da Başım Selamet	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P178	Vara Vara Vardık Bağa	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P179	Varsam Dertlerimi Desem Lokman Hekime	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P180	Veremli Kız	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P181	Yağmur Yağıyor Yağmur	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P182	Yandı Yürek Yar Elinden	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P183	Yaralarım Dertlerim Yaralarım	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P184	Yavrum Bugün Yaradan Var	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P185	Yayladan Çıktım da Kamalar Parlar	Çare bulması/tedavi etmesi beklenen
P186	Yayladan Gelen Güzel	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P187	Yaz Baharı	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P188	Yozgat'ın Asmasıyım	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P189	Yüce Dağ Başında Yattım Oturdum	Çare bulamayan/tedavi edemeyen
P190	Yüzün Güler Amma İçerin Hayın	Çare bulamayan/tedavi edemeyen

Bulgular

Saptanan 190 eserde *Doktor*, *Hekim* ve *Tabip* kelimelerinin yer aldığı ifadeler *çare bulamayan/tedavi edemeyen* (%46.84) ve *çare bulması/tedavi etmesi beklenen* (%41.58) şeklinde iki ana kategoriye ayrılmıştır. Bu iki temel grup dışında kalan yirmi iki eser ise *diğer* olarak kategorize edilmiştir (**Tablo 2**).

Tablo 2. İncelenen eserlerin kategorileri

Kategori	N (%)
Çare bulamayan/tedavi edemeyen	89 (%46.84)
Çare bulması/tedavi etmesi beklenen	79 (%41.58)
Diğer	22 (%11.58)
Toplam	190

Doktor, hastalıkları tedavi eden kişi olarak bilindiği halde bazı eserlerde zıtlık kullanılarak anlatımda ifadeyi güçlendirmek için tedaviye faydası olmayan veya dertlere çare bulamayan bir rolde gösterilmektedir (**Tablo 3**). Çare bulamama genellikle hastalığın, derdin büyüklüğünü veya hastanın derdinden memnun olduğu için tedavi olmak istemeyişini ifade etmektedir. Bazı eserlerde ise aşkın/sevdanın bir hastalık olarak tasvir edildiği ve hekimin bu hastalığa çare bulamayacağı yönünde ifadeler yer almaktadır.

Tablo 3. Çare bulamayan/tedavi edemeyen kategorisi içerisinde değerlendirilen ifadeler

P2	Çifte doktor başucumda dolaşır, Karalı kağıdım yare ulaşır
P3	Ne tabipler sarar ne carrah bağlar
P6	Doktor Rapor Vermiyor/Sevdalıktan Öleni
P7	Yüreğimden vurdular beni tabip ne yapsın?
P8	Lokman hekim gelse yarem iy'olmaz/Sevdiceğim sarsın yarelerimi
P9	Doktor ilaç vermiyor/Sevda hastalarına
P10	Ana doktor getirme/Ben sevda hastasıyam
P11	El çek tabip el çek benim yaramdan, ölürüm gurtulmam ben bu yaramdan

- P12 Çok doktorlar gezdim yokmuş çaresi
P15 Doktor tabipte bulunmaz dermanım
P16 Hekim bakmaz iyolmeyercek yaraya
P17 Yarem çoktur ellemeyesin/Tabipleri yollamayasın
P18 Bene doktoru getirmeyin Hatice'm/Ben sevda hastasıyım
P23 Ben miyim dünyada bir bahtı kara/Tabipler derdime bulmadı çare vay çare
P24 Başka tabipler istemem, beni derde salan gelsin
P25 Çaresiz derdimin sebebi belli, dermanı yaramda arama doktor.
P26 Benim yaram inan yarın yarası, kurban olam doktor değme yarama, yüzüme sürdüler küfe karası, kurban olam doktor değme yarama
P28 Vefasız dostlardan geldi bu yara/Doktor merhemine lüzum kalmadı
P29 Yüz bin tabip olsa bulunmaz çare/Yaramın lokmanı amman ha amman
P34 İçimde gönül yarası, çaresi yok mümkün değil. Boş ver be doktor! Verdiğiniz karar belli, tabip neşter arar belli.
P35 Yaralara merhem saran tabibi/Sarmadı sultanım bilmem ne haldir?
P36 Tabip sen elleme benim yaramı, beni bu dertlere salanı getir.
P37 Tabip yaramı elleme/Yaramın vakti geçti
P38 Gördü yaram sağalmaz/Tabip el yudu benden
P41 Doktorlarda ne bilir/Ciğerun acisini
P46 Değme doktor değme sakın/ Başka hastalara bakın/ Ömür bitti ecel yakın/ Yar yanımda olmayınca
P47 Lokman hekim gelse sarmaz yarayı
P48 Değme tabip değme yaram çok derin
P49 Hangi avcı vurdu beni, akitti sinemden kanı. Hiçbir doktor sarmaz bunu, yaralarım yaralarım
P52 Tabip sen sakla ilacı/Merhem sevmez yaram benim
P54 Derdimi söyleme doktor/Çarem yoktur biliyorum
P55 Açma tabip açma yarem sızılır/Bendeki yaralar türlü türüdür
P56 Tabip yaramı azdırdı/Tatlı canımdan bezdirdi/Beni bir yarın sevdası/Diyar be diyar gezdirdi
P57 Ya kalbimi doktor ya kalbimi değiştirebildin mi? O yarı bana bana unutturabildin mi?
P58 Aşkır yarı hasta eden oy oy, boşa gelmiş sana doktor vay vay.
P63 Yaptığın bütün telkinler/Önerdiğin bütün terapiler/Senin ihtiyacın var buna/Haydi ordan doktor amca
P71 Doktor ne için nabzımı ele aldın, teşhis olunur mu gönülün yâresi böyle?
P77 Durnamın ganesi akdır (yar aman aman)/Arasam menendi yoktur (durnalar yar aman)/Ört anam girmesin doktor (yar aman aman)
P78 Tabipler her derde derman bulmuşlar/Bir aşka bir çare bulan olmamış
P79 Sen nasıl doktorsun merhemim yoktur/Ne merhem tutmaz yarelerim var benim
P80 El çek tabip sinem üstünden, sen benim derdimi bile bilmezsin.
P81 El vurma doktor yarama, sen bir çare bulamazsın.
P82 El vurup yâremi incitme tabip, bilmem sıhhat bulmaz hicraneler var
P84 Silinmez bahtım karası/Benim yaram aşk yarası/Sizde bulunmaz çaresi/Arama doktor arama
P86 Emeğin boş yere doktor onarılmaz bu yara
P88 Gittim tabip yanına/Tabip benden yareli
P89 Yar yüreğim paramparça, ey edecek doktor mu var?
P91 Derde derman olmaz tabip/El katmazsa yüce Habip
P92 Yaralarım Sızılıyor/Doktor Benim Neyime
P95 Dost selamın vermez oldu/Tabip yaram sarmaz oldu
P97 Gel tabip sorma derdimi/Benim derdim dermansızdır
P99 Aman doktor, gelme doktor, canım doktor, gelme doktor. Derdime çare yoktur, bu derde çare yoktur.
P102 Ben bu dertten ölü isem/Kızlar kazsın mezarımı/Doktor gelse tabip gelse/Çare bulunmaz derdime
P107 Hangi tabip buna çare bulacak/Çaresiz dertlere düşürdün beni
P108 Tabipler derman vermez/Bir bahtı karalıyım
P110 Valla doktorlar bana dedi/Dön artık çaren yoktur
P112 Zannediyor ki çok birikmiş param var/Doktor diyor hiç üzülme düşünme
P113 Hasta yüreğime el vurma doktor. Eriyip eriyip gidiyor işte, lokman bile olsan devası yoktur.
P115 Hastane önünde incir ağacı annem ağacı, doktor bulamadı bana ilacı annem ilacı.
P124 Hasta can veriyor doktor ne yapısın?
P125 Kalbime koy başını doktor, nabzımı bırak. Bir an yaşa ruhumda, gör çaresi ne uzak.
P126 Açma tabip yarelerim azgındır/Yarem merhem tutmaz bilmem kaç gündür
P130 Lokman hekim gelse yaram azdırır/Yaramı sarmaya yar kendi gelsin
P131 Han sarhoş hancı sarhoş, yolda yabancı sarhoş, El çek tabip kalbimden, içimdeki sancı sarhoş
P132 Hekim doktor istemem/Sevdiğimi getirin
P133 Kaşların kara kara, açtı bağrına yara, aşka tabip istemem, sensin derdime çare
P136 Ol Tabipten Derman Gelmez
P138 Hekim bize ne yapısın/Halime'm yangınımız yürekte
P139 Ak üzüm asmasıyım/Nazilli basmasıyım/Ana doktor istemem/Ben güzel hastasıyım
P140 Gelme doktor sen yaramın üstüne, gelsin bana bu yarayı açan yâr
P147 Çok tabip elledi içli yarayı/Dediler çare yok halim kalmadı
P150 Bu tükenmez derdimi/Tabipler de bilmedi
P151 Doktorlar derdime çare bulmadı/Attarlar bu derde derman olmadı vay beni beni
P154 Doktor bilmez tekke bilir/Aman köyüm yiğit köyüm
P156 Sinemde gizli yaramı kimse bilmiyor/Hiçbir tabip yarama merhem olmuyor
P163 Doktoru, lokmanı yok, ilacı yok/Görünmez göz ile hiçbir izi yok
P166 Aman tabip canım tabip oy tabip, sarmazsın bu yarayı cay tabip
P171 Buna tabip neylesin, yandım aman aman.
P172 Lokman hekim gibi tabip getirdim (oy anam)/Yine bulamadım derdime çare
P175 Lokman Hekim gelse yarem azdırır/Ancak bu derdime çare gözlerin

- P179 Varsam dertlerimi desem lokmana/Derdime bir çare bulur mu bilmem/Dediler ki derdini söyle bilene/Tabipler bir çare bulur mu bilmem
P182 İki Hekim Geldi Üstüme/Biri Dilli Birisi Lal/Dilliyi Cevap Veremedim/Bilmem Ki Lala Ne Deyim
P183 Tabip Getsin Yâr Gelsin
P184 Tabip yarama değme/Bende her yaradan var
P186 Doktor derman bulamaz da/Gönül (Sevda) yaralarına
P187 Bilmezler ki kaç hekime söyledim/Daldım ummanlara aktım gidiyorum
P188 Bana da doktor getirmen/Ben sevda hastasıyım
P189 Lokman hekim gibi cerrah getirdim (yâr yâr yâr)/Şu benim derdimi (aman) bilen olmadı
P190 El çek tabip el çek yaram üstünden/Sen benim derdime deva bilmezsin

Doktor, kendisi hakkında beklentiye girilen, dertlerin son bulmasını sağlayacak bir umut kaynağıdır. Dertli olmanın, devaya muhtaç olmanın yansıması olarak doktorun çare bulması ve hastanın yüzünü güldürecek olması ifade edilmektedir (**Tablo 4**).

Tablo 4: Çare Bulması/Tedavi Etmesi Beklenen kategorisi içerisinde değerlendirilen ifadeler

- P1 Berçenek'ten yaya geldim/Aman doktor bak bebeğe/Beşiğini elden aldım/Amman doktor bak bebeğe
P5 Var mı derdime tabip/.../ Yok mu derdime tabip
P13 Hastalandım bana doktor bakıyor
P14 Ben ol tabibe dermana geldim
P19 Söyle doktor söyle ölecek miyim?/Ölmeden yârimi görecek miyim? *
P20 Doktor, tabip getir yarama bak.
P21 Tabip gitti gelmedi/Aklım garada kaldı
P27 Vardım bir tabibe melhemi süre/Sürmedi sultanım bilmem ne haldir
P30 Beni doktor etseler/Gurbet hastalarına
P32 Doktor doktor yardım et!/Bu yalnızlık neye işaret?
P39 Yok mu tabip yaram sara
P40 Mutsuzum çok hastayım, güldür beni doktor
P42 Doktor geldi yaralarım bağıyor
P43 Benim derdim pek çokmuş amman/Doktor gelsin iraktan amman
P45 Eğer tabip isen (hey hey) derdim bil şimdi
P50 Yarana melhemi gel elinle sar/Her gördüğün tabip sanma
P51 Sol yanımda yarem var güzel/Tabibe gönder beni
P53 Bir Tabip Buldum Ki Derman Eylesin/Buldum ki Tabibi Benden Dertlidir
P59 Amman doktor canım doktor/Bul derdime bir çare
P60 Doktor derdime bul bir çare/Ona doyamıyorum yaz bir reçete
P61 Çabuk ol çare bul/Ölüyorum aşktan doktor
P64 Aman doktor canım gülüm doktor derdime bir çare/Çaresiz dertlere düştüm doktor bana bir çare **
P66 Yeyom doyamem doktor bey/Halim yaman doktor bey
P70 Hastanın halından bilen/Doktor Mehmet Ali Altın
P72 Hastalığım nedir doktor?/Uzmanı Kim İse Baktır
P73 Kim bilir hangi kırılma noktasında bir suçlu tamir ediyorum/Yürü doktora git, doktora git/Boşalt şu çöp sepetini diyorum
P76 Bir tabip olup da gel sar yaramı
P83 Bahçende gülün bitmesin/Dalında bülbül ötmesin/Doktor (tabip) kapından gitmesin/Sen de olası (da) benim gibi
P85 Kurtulamam hastalık selinden/Yandım doktor (tabip) yandım senin elinden
P87 Dostum Lokman Hekim Olsa/Baksa Dillere Dillere
P94 Gel güzelim hallarımız danışak/Benim meylim sende var nolur nolur/Şu hasta gönlüme şifalar eyle/Derdimin tabibi yar nolur nolur
P96 Gel tabip sar bu yarayı
P98 Yahşi tabip gerek yarayı deşek
P100 Yaktı beni dom dom kurşun yarası, aman doktor nedir bunun çaresi
P101 Eşref'in yarasını doktor sarıyor
P103 Tabip Olmayana Yaran Sardırma
P105 Lokman Hekim İlacında/.../Varlığını Hissederim
P106 Herkes Kenara Çekilir Yetişir Doktor
P109 Madem tabip değildin/Niçin baktın yarama
P111 Yeni reçeteme seni yazmadı doktor/Kullanma diyor onu bir daha asla
P116 Hastahane önünde salkım söğütler aman aman/Anam ağlar doktor verir öğütler
P117 Eyvah Doktor eyvah eyvahlar olsun/Ben dünyama doymadım sana malum olsun
P118 Hastaniye vardım doktor yanına/Doktor bileyni aldı eline/Dedi sen düşmüşün verem derdine
P119 Gel tabip yarayı sar garip garip
P120 Hekimbaşı hekimbaşı yok mu bunun çaresi/Yedi yerden seda veriyor hançerinin yaresi
P121 Mutsuzum çok hastayım güldür beni doktor/Çıkmaz bir sokaktayım gel bul beni doktor
P122 Hey ağalar ben vuruldum yürekte/Benim için tabip gelsin Hüvek'ten
P127 Oy tabip şu yarayı/Sar sarabilirsen
P128 Yaram derine düştü/Belki gelen hekimdir
P129 Aman doktor canım doktor/Anam yoktur babam yoktur/Ver künyemi gidem doktor
P134 Yüreğimde vardır aşk ile yara/Varayım tabibe bulayım çare
P135 Hekim gelsin firekten/Fındık Memet vurulmuş
P137 Bir tabip getirin yaremi açın
P142 Tabip getir, imdada koş
P143 Doktor yarayı kesiyor/Gene merik kan kusuyor
P144 Kilis'e Haber Saldım/Hekim Gelecek Diye

- P145 Yok mu tabip semtinizde merhem ede yaraya
P146 Bir sen misin âlemde tabip illet-i âşka/Teşhis-i dile başka etibba mı bulunmaz
P148 İsterem hekimler bu şen heyatta/Elminiz o geder aşib daşaydı
P149 Amman Doktor Canım Kuzum Doktor/Derdime Bir Çare/Çaresiz Dertlere Düşüm/Doktor Bana Bir Çare **
P153 Dünya tabip olsa derdime çare/Derdimin dermanı (anam) lokmana kalsın
P155 Nedir bu telaşın nedir kederin/Tabip bulamadın onun için mi/Derdin mi çok için için ağlarsın cananım/Tabip bulamadın onun için mi?
P157 Üreğimde yâre var/Tabibe gönder beni
P158 Oy benum sevduceğüm/Olur mı böyle keder/Of Sürmene yaylası/On beş doktora bedel
P159 Oynatmaya az kaldı doktorum nerde?
P162 Benim derdim dert değil/Hekim gelsin Frenk'ten
P164 Doktor gelmiş yaralarım sarmaya
P165 Doktor yok ki aman efem/Yarelerim sarılsın
P168 Hastayım yatmışım hastahaneye/Tabipler ne demiş tanıma benim
P169 Kalbim yaralı benim/Bahtım karalı benim/Nasıl oldu bilmedim/Görmez oldu gözlerim/Söyle bana doktor
P170 Söyle doktor söyle ölecek miyim/Ölmeden sılayı görecek miyim? *
P173 Tabipler el çekti yaram üstünden/Kime gidip anlatayım derdimden
P174 Doktor gelmiş sarıyor (da)/Sade kurşun yaresi
P176 Söyle doktor (beyim de) söyle ben ölür müyüm/Ölmeden sılamı bir görür müyüm
P177 Çifte Doktor Getir Yaremi Bağla
P178 Yükümüzün Biri Kefin/İçimizde Yoktur Hekim
P180 Doktor her gün gelir gider/Bunu herkes merak eder
P181 Hastane önünde çınar ağacı/Dökülmüş yaprağı kalmış ağacı/Doktor sende yok mudur Feride'nin ilacı
P185 Kelkit doktorları yaramı bağlar

* Farklı iki eser içerisinde (P19 ve P170) aynı ifadeler yer almaktadır, ** Aynı eserin farklı versiyonları (P64ve P149)

İncelenen eserlerin bazılarında, doktor bedensel ya da ruhsal hastalıkların teşhis ve tedavisini yapan kişi olarak ifade edilirken (**Tablo 3-4**), bazılarında ise doktorun tedavi etme beklentisi dışında farklı şekillerde anıldığı görülmektedir (**Tablo 5**). Bu iki ana kategorinin dışında kalan 22 eser tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5. Diğer kategorisi içerisinde değerlendirilen ifadeler

- P4 Çekmecem çekildi mi/Kefenim dikildi mi/Örtme doktor yaremi/Kareler seçildi mi
P22 Aman doktor aman bu ne iş idi/Öyle bir kar yağdı elim üşüdü
P31 Doktorlar geliyor eli şişeli/Üç gün oldu ben bu aşka düşeli
P33 Nasıl Kıydın Mefharet Hanım Kendi Kendine/Çifte Doktor Gümüş Bıçağıyla Doğradılar Tenini
P44 Tabip yaram deşme çok
P62 Öyle büyük ki inan doktor içimdeki boşluğum/Ne koyarsam koyayım hiç dolmuyor/Doktor doktor insanlar hiç bilmiyor
P65 Amman doktor ben garibim
P67 Doktor imanım doktor doktor civanım/Ah neler istiyor canın/Ne istersen alayım yar senin olayım
P68 Doktor Erol Bey ben aşık oldum/Doktor Erol Bey doktor Erol Bey/Doktor Erol Bey ben seni buldum
P69 İmranlı'nın yiğidi vay/Doktor doktor İsmail
P74 Kayık gitti gelmedi da Eleni ne yapacak/Doktorun arkasından da ağıt mı yakacak
P75 Doktor Hasta Ben Hasta
P90 Ben ağlarım doktor ağlar, dert ağlar/Harap oldum yarı gördüğüm çağlar
P93 Efendim Gül Yüzlüm Tabibim
P104 Güler üzlü hekim kız/Ey gözleri benövşe/Gapımızdan geçende/Sarsılıram hemişe
P114 Doktor değilim ama hastam çok
P123 Ben Öürsem Kimler Gider Hekime
P141 Lokman hekim senden destur alırdı/Çiçek de gizlenmiş dermanı dağlar
P152 Beni ne doktorlar ne mühendisler, istedi gülüm ama gönül aşk ister
P160 Doktora gittim bugün çok hastaymışım/.../Sabah yanaktan öğlen gıdıkdan akşam dudaktan öp dedi doktor
P161 Ciğerimde duman varmış/Öyle dedi doktorlar
P167 Aynalar yüzüme küstü/Yaradan özüme küstü/Tabipler gözüme küstü/Kör diye kör diye

Tartışma

Sözlü müzik eserleri içerisinde yer verilen ifadeler, eserin yaratıcısının bireysel düşünceleri dışında içinde bulunduğu toplumun düşünce sistemini de yansıtabilmektedir.¹⁰ Eğrilmez, tıp fakültelerinde hekim yetiştirilmesine rağmen ölümsüz sözler üretilmesinin mümkün olmayacağını belirtmiş, halk ozanlarının ifadelerinin ise müzik eserleri aracılığıyla toplumda farkındalık yaratabileceğini ve ölümsüzleşebileceklerini dile getirmiştir.¹¹ Eğrilmez, müzik eserlerinin halkın bakış açısını yansıttığını ve hekimin, hastalardan geri bildirim almak için halk ozanları tarafından oluşturulan eserleri dinlemesi gerektiğini “*stetoskopu bağlamaya dayayıp dinlemek*” sözleri ile ifade etmiştir.¹¹ Türk toplumundaki *Doktor* algısının anlaşılabilmesi için, içerisinde Doktor/Tabip/Hekim kelimelerinin yer aldığı 190 türkü ve şarkının betimsel olarak incelendiği bu çalışmada doktorların müzik eserleri içerisinde sıklıkla çare bulamayan/tedavi edemeyen (%46.84) ve

çare bulması/tedavi etmesi beklenen (%41.58) kişiler olarak ifade edildiği dikkat çekmektedir. Bununla birlikte incelenen eserlerin içerisindeki sözler dikkate alındığında doktorun tedavi etmekte yetersiz kaldığı durumların genellikle gönül yarası, aşk acısı gibi durumlar olduğu görülmektedir.

Eserlerin bir kısmında, doktorun bir yandan kişinin ruhsal olarak en ızdıraplı zamanlarında çare bulması için başvurulan kişi konumunda olduğunu, diğer yandan ise beklenen çareyi bulmakta sıklıkla yetersiz kalacağı inancının mevcut olduğu görülmektedir. Bu inancın altında yatan sebepler açısından bu eserler dikkatli bir şekilde incelendiğinde, doktorun yalnızca bedensel hastalıkların tedavisinde etkili olabileceği, gönül yarası nedeniyle yaşanan ruhsal sıkıntıların çaresinin ise yalnızca aşkın muhatabı olan sevgilide bulunduğu düşüncesi karşımıza çıkmaktadır. “*Tabip neşter arar belli/içimde gönül yarası/yaram açık kanar belli, Kalbime koy başını doktor/nabzımı bırak*”, “*Çaresiz derdimin sebebi belli/dermanı yaramda arama doktor*” ve “*Doktor ne için nabzımı ele aldın/teşhis olunur mu gönülün yâresi böyle*” gibi sözlerden, doktorun yalnızca bedensel belirtilerle ilgilendiği ve hem muayene hem de tedavide yalnızca bedene odaklandığı görüşünün hâkim olduğu anlaşılmaktadır. Bu görüşün toplumun ruhsal sıkıntılar, ruh sağlığı hastalıkları uzmanı (psikiyatri doktoru) ve ruhsal hastalıkların sağaltımı konusunda eksik veya yanlış bilgiye sahip olmasından kaynaklanıyor olabileceği de düşünülebilir. Taşkın, bireylerin, psikiyatristin çalışma alanını “*anlaşılmaz*” olarak değerlendirdiğini ifade etmiştir.¹² Ayrıca, ruhsal sıkıntılara sahip hastaların pek çoğunun bir psikiyatriste gitmeden önce organik hastalıklarla ilgilenen diğer branş hekimlerine görüldüğü de bildirilmiştir.¹² Bu çalışmanın sonuçlarına benzer yansımalar müzik eserlerinin sözlerinde de görülebilmektedir. Bu eserlerde aşk acısı nedeniyle ruhsal sıkıntı yaşayan kişilerin muhtemelen psikiyatrist dışında hekimlere başvurduğu, hekim tarafından genel fiziksel muayenesinin yapıldığını ancak bu tedavinin faydalı olmadığını düşüncesinin yaygın olduğu görülmektedir.

Literatürde, halkın psikiyatrist ve psikolog ayrımını yaparken zorlandığı ve psikiyatristlerin sağaltım teknikleri hakkında eksik bilgiye sahip olduğu bildirilmiştir.¹³ İncelenen eserlerde, bu bulguyla uyumlu olarak doktorun çare bulması ve tedavi etmesi beklenen kişi olarak yer aldığı şarkı kategorisine bakıldığında doktordan yaşanan ruhsal ızdırap için çoğunlukla ilaç talep edildiğini görmekteyiz. Psikolog-Psikiyatrist ayrımı konusundaki yanlış bilgi birikiminin sonucu olarak, hekimlerin yalnızca ilaçla tedavi yöntemini kullandıkları algısı incelenen eserlerde karşımıza çıkmaktadır.

Diğer olarak kategorize edilen parçalarda ise genellikle doktordan herhangi bir tedavi beklenmediği, yalnızca sorunların paylaşıldığı görülmektedir. *Beline Bağlamış Hançeri Paslı* isimli eser içerisinde yer alan “*Aman doktor aman bu ne iş idi/Öyle bir kar yağdı elim üşüdü*” sözleri buna örnek olarak verilebilir. Hekimin tedavi edici etkisi göz ardı edildiği için bu eserlerde hekim yalnızca dertleşilen bir kişi olarak yer almaktadır. Bazı eserlerde ise doktor sevilen, kendisine ilgi duyulan kişi veya sevgili olarak ifade edilmiştir. *Doktor Civanım*, *Doktorun Seferi* ve *Doktor Erol Bey* gibi eserler buna örnek olarak gösterilebilir. Bunun yanı sıra doktor olmanın yüksek sosyoekonomik seviyenin göstergesi olduğu, bu nedenle aşk ve sevgi olmasa dahi mantık evliliği yapmak için ideal bir meslek grubunu temsil ettiği düşüncesine de rastlanabilmektedir. *Ne Doktorlar Ne Mühendisler* isimli eserde yer alan “*Beni ne doktorlar ne mühendisler istedi gülüm ama gönül aşk ister*” sözleri bu düşüncüyü yansıtmaktadır.

Öte yandan *Gel Gönül Gidelim Aşk Ellerine* isimli eserde yer alan “*Efendim Gül Yüzlüm Tabibim*” sözleri ile değer verilen kişinin tabibe benzetildiği görülmektedir. Benzer şekilde *Lokman Hekim Senden Destur Alırdı* isimli eserde ise değerli olduğu düşünülen nesnenin hekim kavramı ile kıyaslandığı görülmektedir. Bu iki eserde de hekim kavramının kıymetli olduğu düşüncesi hakimdir.

İncelenen eserlerde bir diğer dikkat çeken durum ise kimi zaman doktorun belli bir durum için tanık gösterilmesi veya istenen amaca ulaşmak için bir araç olarak kullanılmasıdır. Nitekim *Öp Dedi Doktor* isimli

eser içerisinde yer alan “Doktora gittim bugün, çok hastaymışım/Derdimin dermanı yalnız sendeymiş/Sakin ihmal etme öp dedi doktor” ifadesi ile Öyle Dedi Doktorlar isimli eser içerisinde yer alan “Eğer durum çaresizse/Konuşun gündüz gece/Rahatlarsınız böylece/Dedi doktorlar” ve “Aşk yarası/Tedavisi yokmuş henüz/Zamandır tek ilacı/Dedi doktorlar” ifadeleri bu duruma örnek olarak verilebilir. Öte yandan, aynı durumla günlük pratikte de zaman zaman karşılaşmaktadır. Başta psikiyatri olmak üzere birçok alanda eşi, çocuğu veya anne-babasından istediği davranışı elde edebilmek için hekimini yönlendirmeye çalışan veya açıkça hekiminden bu konuda talepte bulunan hastalarla karşılaşabilmektedir.

Sonuç

Müzik eserlerinde en ızdıraplı zamanlarda başvuru ve çare/derman aranan kişinin hekim olduğu görülmekle birlikte özellikle aşk/sevda nedeniyle yaşanan ve ızdırap veren duygularda doktorun fayda sağlayamayacağı düşüncesi yaygındır. Kimi zaman hekim bir durumun doğruluğuna şahit olarak gösteren bu tür eserler, hekimin bilge ve sözüne güvenilir bir kimliği yansıttığını düşündürmektedir. Bu vurgunun amacı, sevda yarasının, hekimlerin dahi derman olamayacağı kadar büyük bir yara olduğuna dair çarpıcı bir tıbbi referans göstermek, sevgiliye “beni dermansız dertlere düşürdün, dermanı ancak ve ancak sen olabilirsiniz” mesajı göndermektir.⁹ Bunun yanı sıra hekimliğin yüksek sosyoekonomik ve kültürel düzeyin bir göstergesi olduğu, bu nedenle hayranlık duyulan insanlar olabildikleri de göze çarpmaktadır. Ölüm ve yaşam arasındaki ince çizginin ne zaman hastalık ne zaman kadere bağlı ölüm nedeniyle aşıldığını da türkülerdeki ince nüansları değerlendirerek ele almak gerekir.⁹

Müzik eserlerinin ve içerisinde yer alan sözlerin toplumun kolektif bilincini yansıttığı dikkate alınacak olursa, hekimlere ve hekimliğe türkülerdeki bakışın, anlık sağlık politikaları ve sosyal medyanın saman alevi gibi hareketlilik gösteren geçici bakış açılarından farklı olarak, halk kültürü havuzunun, zaman süzgecinde damıtılmış ve insan ömründen uzun ömürlü özütü olarak algılanması yerinde olacaktır.

Kısıtlılıklar

TRT Tarihi Türk Müziği Arşivi (<http://www.trtkulliyat.com/>) web sayfasının bakımda olması nedeni ile bu site içerisinde yer alan eserlerin incelenememesi bu çalışmanın kısıtlılığıdır.

Bilgi

Yazarlar arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır. Çalışmaya görüşleriyle katkı sağlayan hakemlere teşekkür ederiz.

Kaynaklar

1. Atıcı E. Hasta-hekim ilişkisini etkileyen unsurlar. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2007;33(2):91-6.
2. Atıcı E. Hasta-hekim ilişkisi kavramı. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi 2007;33(1):45-50.
3. Es M. Kentlilik bilinci ve yerel siyaset. In: Şentürk H, editor. Yerel Siyaset. İstanbul: Okutan Yayınları; 2008. p. 91-114.
4. Çiftçi E. Popüler kültür, popüler müzik ve müzik eğitimi. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2010;12(2):149-61.
5. Göher FM. Müziğin toplumsal işlevi: müzik, siyaset, din ve ekonomi. Müzik Kültürü ve Eğitimi 2007;2:301-14.
6. Akın B. Kültürel bellek ve müzik. EJMD 2018;13:101-17.
7. Batı U. Hedef kitle davranışını etkileyen bir unsur olarak reklamlarda müzik kullanımı konusundaki yazının incelenmesi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2010;7(2):768-808.
8. İmik Tanyıldızı N. Siyasal İletişimde Müzik Kullanımı: 2011 genel seçim şarkılarının seçmene etkisi. Selçuk İletişim 2012;7(2):97-110.
9. Eğrilmez S, Turhan S, Güzelgöz O. Türkülerdeki Hekimlik ve Sağlıkla İlgili Türküler Ankara: T.C. Sağlık Bakanlığı Yayın No: 787; 2010.
10. Dönmez İH, Taşmurat T, Özcan M. Türkülerde hekim ve hekimliğin temsili. III Uluslararası Sağlık İletişimi Sempozyumu. 2017:105-18.
11. Türkülerde Hekimlik - Buluşma Noktası - TRT Belgesel. [Internet]. <https://www.youtube.com/watch?v=ta1o-153IAg&t=8s>. [17/03/2020].

12. Taşkın EO. Türkiye’de psikiyatri ve psikiyatristlere yönelik tutumlar. Stigma Ruhsal Hastalıklara Yönelik Tutumlar ve Damgalama 1. Baskı, Taşkın EO. Editör. İzmir, Meta Basım Matbaacılık; 2007:302-18.
13. Savaş HA, ve ark. Türkiye’nin güneydoğusunda psikiyatrik hastalıklar bağlamında psikiyatri ve psikoloji ile ilişkili bilgi ve tutumlar: Gaziantep şehrinde bir kesit. Anadolu Psikiyatri Dergisi 2006;7:140-9.